

GEORGE ORWELL

L I

S T

premedia

Y

GEORGE ORWELL

Listy

Vybral, zostavil a preložil Igor Otčenáš

premedia

V EDÍCI KNÍH G. ORWELLA VYŠLO

Tak to vidím ja (stĺpčeky, eseje a recenzie)

Na dne v Paríži a Londýne

Cesta k Wigan Pier

Denníky

VYCHÁDZA V ROKU 2025:

Farárova dcéra (román)

Nech žije aspidistra (román)

GEORGE
ORWELL

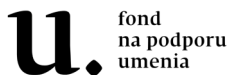
L I [REDACTED] I

[REDACTED] ST [REDACTED]

[REDACTED] Y

Preklad tejto knihy podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia

George Orwell: Listy
Prvé vydanie

Copyright © by George Orwell
Translation © Igor Otčenáš, 2024
Slovak edition © Vydavateľstvo Premedia, 2024
All rights reserved
ISBN 978-80-8242-294-1

Predslov

LISTY GEORGEA ORWELLA

Popredný britský literárny historik a znalec Orwellovho diela Peter Davison uvádza, že George Orwell napísal vyše deväťtisíc strán rôznych textov (vrátane románov), z čoho bolo tisícsedemsto listov, ktoré sú súčasťou dvadsaťzväzkového súborného diela, plus dodatku z roku 2006 (*Lost Orwell*) v Davisonovej redakcii. Prebrodiť sa takýmto rozľahlým teritóriom nie je možné bez nevyhnutných skratiek. K tomu treba prirátať faktor historického času, ktorý prikrýva a relativizuje význam mnohých dobových súvislostí, udalostí, osôb a obsadenia, alebo naopak, z ktorého vystupujú dobové súvislosti, udalosti, osoby a obsadenie v nových, nazvime to aktualizáčnych spoločenských a politických kontextoch. Inými slovami, výber z listov Georgea Orwella je nutne obmedzený rovnako edičným priestorom, ako aj ich významovou relevanciou. Desiatky listov tvoria Orwellove tematicky sa opakujúce odpovede čitateľom časopisu *Tribune*, do ktorého písal od decembra 1943 do apríla 1947 svoje slávne stĺpčeky, a mnoho listov tvorí jeho úradná korešpondencia, interné memorandá počas dvojročného pôsobenia v indickej redakcii zahraničného vysielania rozhlasovej stanice BBC, ako aj čisto praktická korešpondencia okolo domácnosti a osobných záležitostí bez širšieho presahu.

V tomto zmysle sa preto tento výber nutne obmedzuje naozaj len na tú časť Orwellovej korešpondencie, ktorá nejakým spôsobom rozširuje, prehĺbuje, dopĺňa či v inom uhle nasvecuje to, čo je o ňom známe ako o verejne aktívnej osobnosti, a naopak – čo nie je známe z jeho osobného života. V niektorých prípadoch sa jedno s druhým prekrýva. Výber z Orwellovej korešpondencie má preto ambíciu priblížiť autorovu

osobnosť nielen ako významného spisovateľa a mysliteľa, ktorý ovplyvnil a ovplyvňuje generácie spisovateľov a intelektuálov aj v 21. storočí (možno práve dnes s o to väčšou, prekvapujúcou aktuálnosťou), ale aj ako spoločenského glosátora, aktívneho občana, presvedčeného socialistu a antistalinistu a, prirodzene, aj ako človeka, ktorého osobný život nepatrí vzhľadom na chatrné zdravie a osobné tragédie, s ktorými sa musel vyrovnávať, k tým najšťastnejším. Výber mapuje základné a zásadné etapy Orwellovho života od detstva, pôsobenia v Indii, aktívnej účasti na bojoch v občianskej vojne v Španielsku, zotavovacieho pobytu v Maroku, cez účasť v domobrane počas bombardovania Londýna a bitky o Britániu, prácu pre rozhlasovú stanicu BBC, až po záverečnú etapu života na hebridskom ostrove Jura, kde napísal/dokončil svoje kľúčové literárne diela. Ťažisko výberu je na autorovom epistolárnom komentovaní, analyzovaní, glosovaní svetových i lokálnych udalostí vrátane jeho názorov na literatúru a spoločnosť, kontaktov s vydavateľmi jeho kníh, ako aj korešpondencie s významnými umeleckými osobnosťami 20. storočia, ako boli T. S. Eliot, Stephen Spender, Arthur Koestler, Cyril Connolly či Henry Miller.

Osobitný dôraz sa v tomto výbere kladie na Orwellovu korešpondenciu týkajúcu sa vývoja jeho postojov antifašistu a angažovaného socialistu v kľúčových historických etapách, ktoré ako výostne politický a spoločenský človek prežíval nielen cez svoje texty, ale aj ako osobnú, takmer fyzickú záležitosť. To vidieť na jeho liste z júna 1933 priateľke Brende Salkeldovej, v ktorom varuje pred hroziacou katastrofou prameniaca zo sociálnej nerovnosti. Alebo v liste Jackovi Commonovi z marca 1936 píše o vodcovi britských fašistov Oswaldovi Mosleym, že mu je „až zle z toho, ako ľahko si človek tohto typu získa a poblázni robotnícke publikum“. Hovorí teda o manipulácii, zneužívaní politickej negramotnosti a emócií, čo sa vlastne stane jeho celoživotnou témou a čo tak brilantne vystihne nielen vo svetoznámom prorockom románe 1984, ale v istom zmysle sa to objavuje už aj v románe *Farárova dcéra* z roku 1935.

Jednu z etáp Orwellovho života, kde nezostalo iba pri slovách, je aj jeho aktívna účasť v občianskej vojne v Španielsku, v ktorej, ako píše v decembri 1937 v liste H. N. Brailsfordovi „prišiel o ilúzie“ a na

margo čoho napísal v liste Johnovi Sceatsovi z októbra 1938 prorocké slová, ktoré v blížiacej sa budúcnosti povojnového, ideologicky rozštiepeného sveta nadobudnú osobitný význam: „Nikto akoby nechápal, že nie je dôležitejšie to, že pár ľudí niečo hovorí, keď väčšina mlčí, ale čo urobí väčšina v okamihu krízy.“

V španielskej občianskej vojne a počas druhej svetovej vojny sa formoval základ Orwellovho odporu voči naivistickému pacifizmu a nekompromisného povojnového otvoreného antistalinizmu, vďaka čomu sa v komunistickom tábore stal na desaťročia indexovým autorom. V tomto zmysle stoja za bližšiu pozornosť dva listy. Prvým je list reverendovi Iorwerthovi Jonesovi z apríla 1941, teda napísaný v čase najintenzívnejšieho bombardovania Londýna a ktorý má (najmä vo svetle vojny na Ukrajine) aktuálnu platnosť: „Nedá sa vládnuť, čisto‘ podľa pacifistickej línie, pretože každú vládu odmietajúcu za akýchkoľvek okolností použiť silu by hocikto zvrhol. Dokonca aj individuálna osobnosť, ochotná silu použiť. Pacifizmus odmieta čeliť problému vládnutia a pacifisti vždy myslia ako ľudia, ktorí nikdy nebudú v pozícii niečo kontrolovať... Ak by sme Nemcom povedali, že chceme mier, tak prestanú bojovať? Tú istú myšlienku, hoci v tomto prípade nie v dobrej viere, nastolilo aj [komunistické] Ľudové zhromaždenie. A pokiaľ ide o dobytie Anglicka, Gándhí by nám celkom určite radil, aby sme nechali Nemcov vládnuť a nebojovali proti nim – presne toto totiž podporuje. Keby Hitler dobyl Anglicko, viem si predstaviť, že by sa pokúsil založiť celonárodné pacifistické hnutie, ktoré by bránilo vo vážnom odpore, vďaka čomu by sa mu ľahšie vládlo.“ A keď je už reč o Orwellovi počas druhej svetovej vojny, v tomto kontexte čitateľa určite zaujmú aj jeho predvídavé poznámky k politickej situácii v Anglicku s prepojením na osud Československa pred Mníchovskou dohodou a po nej.

Druhým je Orwellov list Noelovi Willmettovi z mája 1944, ktorý vo svojej podstate možno považovať za čosi ako Orwellov politický manifest. Je vari prorockejší, ako to sám zamýšľal, lebo ani ako sociálny a spoločenský vizionár nemohol tušiť, akú úlohu zohrajú v prvej polovici 21. storočia sociálne médiá pri rozširovaní konšpirácií, hlúposti a všeobecného idiotizmu masového človeka a ako sa na tejto vlne zvezú lžipolitici od východu na západ, ako to začnú umelo

priživovať a ako si urobia živnosť z prikrmovania emócií, živenia ľudskej hlúposti, zneužívania dôverčivosti a šírenia zloby a ako to bude otriasať základmi aj takej veľkej demokracie, ako sú Spojené štáty.

Pre lepšie pochopenie Orwellovej protifašistickej a antistalinistickej pozície sú vo výbere zaradené aj texty, ktorých nie je sám priamym autorom, ale bol ich spolusignatárom, ako aj jeho reakcie do novín a memorandá a proklamácie, ku ktorým sa ako rešpektovaná intelektuálna osobnosť prihlásil. Ide napríklad o list šéfredaktorovi časopisu *Time & Tide* o „vyzbrojení ľudí“ pred vpádom Nemcov do Anglicka, alebo o jeho reakciu na článok spisovateľa J. B. Priestleyho, v ktorom polemizuje s jeho názorom uverejneným v časopise *Picture Post* v júni 1942, ako ustanoviť demokratickú spoločnosť po vojne. Toho sa napokon dotkol aj v liste čitateľovi S. Moosovi z novembra 1943, v ktorom napísal, že „je tu hrozba celkom iného druhu sveta, totiž centralizovaného štátu otrokov, kde vládne úzka klika, ktorá je vo svojom dôsledku novou vládnucou triedou, aj keď môže byť adoptívna, nie dedičná. Takýto štát nebude hedonistický, ale naopak, jeho dynamika bude vychádzať z nejakého typu zúrivého nacionalizmu a vodcovstva udržiavaného doslova nekonečnou vojnou, pričom priemerná životná úroveň bude zrejme nízka.“ Prorocké slová!

Podobným dokumentom je aj list časopisu *Tribune* k prípadu šestnástich nezákonne odsúdených Poliakov v Moskve v júni 1945, v ktorom sa o. i. hovorí aj o rozpornosti postavenia Stalinovho Sovietskeho zväzu v povojnovej medzinárodnej politike s prihliadnutím na jeho úlohu v medzinárodnom komunistickom hnutí. „V jednej vete naraz voláme, že masové deportácie, koncentračné tábory, nútené práce a potláčanie slobody prejavu sú odporné zločiny, a hneď na to hovoríme, že takéto veci sú úplne v poriadku, ak k nim dochádza v ZSSR alebo v jeho satelitných štátoch: v prípade potreby to urobíme vierohodným tým, že správy upravíme a vynecháme z nich neprijemné fakty. Nie je možné budovať zdravé socialistické hnutie, ak sme povinní schvalovať akýkoľvek zločin, keď ho spácha ZSSR.“ V podobnom duchu sa nesie aj list šéfredaktorovi časopisu *Forward* z februára 1946, v ktorom významné osobnosti britského intelektuálneho života žiadajú o vyšetrovanie obvinení spojenia Leva Trockého s nacistami. Paradoxne

išlo o dobu, keď stalinistický Sovietsky zväz obviňoval Trockého zo sprisahania s nacistami a sám pritom s nacistami veselo kšeftoval a ani nie o rok nato s nimi uzavrel družbu spečatenú podpisom zmluvy Molotov – Ribbentrop. Zdá sa, že podobnosť obviňovania z nacizmu ako najťažšieho mysliteľného hriechu, ako to forsírjuje dnes ruská propaganda v súvislosti s Ukrajinou, nie je až taká náhoda.

Orwell za tento postoj paradoxne nečelil kritike len v Sovietskom zväze. (Hoci presnejšie by bolo povedať, že v ZSSR ho „odmlčali“ už po občianskej vojne v Španielsku, keď za kontakt s Orwellom – aj s inými svetovými autormi ako Hemingway, Steinbeck, Dos Passos či Thomas Mann – v čase dvíhajúcej sa protizápadnej hystérie v rámci veľkého stalinského teroru v roku 1937 zaplatil životom šéfredaktor časopisu *Meždunarodnaja literatura* Sergej Dinamov.)

Za tento postoj ho kritizovali aj doma, kde musel čeliť hlavne obvineniam z rusofóbie. Tým sa zaoberal napríklad v liste Michaelovi Sayersovi z decembra 1945: „Nemyslím si, že je férové označovať ma za rusofóba. Som proti všetkým diktatúram a myslím si, že ruský mýtus ťažko poškodil ľavicové hnutie v Británii i všade inde, a preto je nad všetko ostatné nevyhnutné ukázať ľuďom ruský režim taký, aký je (teda aký si myslím, že je). Toto si myslím už od roku 1932 a vždy som to dosť otvorene hovoril. Nemám záujem konfrontovať sa so sovietskym režimom, aj keby som mohol. Prosto nechcem, aby sa jeho metódy a spôsob myslenia napodobňovali aj v tejto krajine, čo sa týka aj boja proti tunajším rusifikátorom. Nevidím nebezpečenstvo v tom, že by nás Rusko dobylo, lebo to v hlavnej miere závisí od geografie. Nebezpečenstvo spočíva v tom, že by sa u nás mohla vyvinúť nejaká forma domáceho totalitarizmu.“ Najlapidárnejšie to napísal v marci 1947 v liste vydavateľovi Gollanczovi, že ak by bol „človek nútený si vybrať medzi Ruskom a Amerikou – a myslím, že presne toto by mal človek na výber –, ja by som si vždy vybral Ameriku“.

S jeho „rusofóbiou“, ktorá z dnešného pohľadu vyznieva vari až groteskne, ale v logike medzinárodnopolitickej situácie tej doby, keď sa Stalin ešte stále považoval za spojenca, bolo vari zákonité, že pri hľadaní vydavateľa alegorického románu *Zvieracia farma* musel

prekonávať rôzne prekážky. V liste básnikovi T. S. Eliotovi z júna 1944 píše, že „podľa formulácií som si nie istý, či to písal vydavateľ Cape* alebo niekto na ministerstve informácií, ale považujem za imbecilný návrh, aby boľševikov predstavovalo nejaké iné zviera ako prasa“.

Orwell písal *Zvieraciu farmu* od novembra 1943 do februára 1944, teda v čase, keď si britský ľud a inteligencia Stalina veľmi vážili a vojnové spojenectvo so Sovietskym zväzom bolo na vrchole. Samozrejme, že si bol vedomý, ako to napísal v liste svojmu literárnemu agentovi Leonardovi Mooreovi v marci 1944, že „s touto knihou budeme mať problémy“, lebo je to „z komunistického hľadiska vražda“. Vydavatia v Británii a Amerike knihu odmietli, lebo, ako Orwell píše v tom istom liste, „je vraj nevhodné takýmto spôsobom útočiť na hlavu spojeneckej vlády“. *Zvieraciu farmu* odmietol dokonca aj vydavateľ Gollancz, ktorý vydal Orwellove predchádzajúce diela. Podľa všeobecného názoru šlo o veľmi protiruské dielo s malou šancou na vydanie. Pre T. S. Eliota, v tom čase riaditeľa vydavateľstva Faber and Faber, nebola *Zvieracia farma* „dostatočne presvedčivá“. No, aj nositeľ Nobelovej ceny za literatúru sa niekedy môže mylíť...

V záverečnom bloku sú do výberu zaradené niektoré listy Orwelovej prvej manželky Eileen vrátane toho, ktorý mu napísala hodinu pred operáciou, ktorú neprežila. (V tejto súvislosti možno upriamiť pozornosť na Orwellove listy Anne Pophamovej, ktoré odhaľujú hlbiny jeho opustenosti po Eileeninom nečakanom úmrtí.)

Listy Eileen Blairovej zobrazujú Orwellov život z uhla bežného, každodenného života s mužom, ktorý je naskrze ponorený do svojho literárneho sveta, praktické veci pre neho veľa neznamenajú; je to iné nasvietenie na život literárneho génia, na jeho chudobu, vernosť myšlienke sociálnej spravodlivosti a zapojenie sa do ostrého boja v mene tejto idey. Eileen sa ním plne delila o život spisovateľa, ktorý sám osebe v liste priateľovi Geoffreymu Gorerovi z mája 1936 povedal, že „u mňa to bude vždy z ruky do úst, lebo nie som spisovateľom

---

Reč je o odmietnutí vydavateľstva Cape, ktoré ako prvé dostalo ponuku vydať *Zvieraciu farmu*. Vydavateľstvo najprv súhlasilo s vydaním knihy, ale neskôr ju odmietlo na príkaz úradníka britského ministerstva informácií. Dnes sa predpokladá, že týmto úradníkom bol Peter Smollett, muž, o ktorom sa neskôr zistilo, že bol sovietskym agentom. (Pozn. red.)

bestsellerov“. Bola to ona, o ktorej Orwell v liste Jackovi Commonovi zo septembra 1938 napísal, že „sme sa rozhodli, že ak vojna naozaj vypukne, to najlepšie zo všetkého bude zostať prosto nažive a zvýšiť počet ľudí, ktorí zostali pri zmysloch“.

Eileenine listy majú prekvapujúco vysokú literárnu kvalitu, osvetľujú intímnejšiu časť života s človekom naplno zaujatým písaním, sú vtipné, plné emócií, lásky, úprimnosti, sú sarkastické i sebairo-nické. Bola Orwellovou oddanou gazdinou, editorkou, sekretárkou a ošetrovateľkou, starala sa o hospodárske zvieratá, sprevádzala ho za dramatických a životunebezpečných okolností v Španielsku i počas zotavovacieho pobytu v Maroku v predvečer druhej svetovej vojny. Oddane prijala adopciu syna ako svojho vlastného dieťaťa. Z jej štýlu, spôsobu vyjadrovania a zmyslu pre suchý humor je viac ako zrejmé, že musela mať veľký vplyv na Orwella pri písaní *Zvieracej farmy*. O to väčší úder Orwell jej predčasným skonom utrpel.

Niektoré listy v tomto výbere sú kvôli významovému a informač-nému spriehľadneniu mierne skrátené. Len v nevyhnutnej miere sú využívané aj podčiarniky, predovšetkým pokiaľ ide o menej známe osobnosti alebo historicko-spoločenské udalosti a súvislosti. Výber je doplnený aj o podrobnejšiu chronológiu Orwellovho života s dô-razom na jeho významnejšiu publikačnú činnosť. Kniha je súčasne završením voľného trojzväzkového výberu z publicistického, esejis-tického, recenzistického a epištolarneho diela Georgea Orwella (*Tak to vidím ja*, 2021; *Denníky*, 2022) v preklade do slovenského jazyka.

Igor Otčenáš

Ide Blairovej

2. decembra 1911
St. Cyprian's School
Eastbourne

Moja drahá matka, dúfam, že si v poriadku.

Včera mala narodeniny pani Wilkesová, mali sme po čaji veľa zábavy a hrali sa po celom dome. Šli sme sa prejsť na Beachy Head.

Som tretí v aritmetike.

Dnes je veľmi otupno a zdá sa, že bude veľmi teplo.

Ďakujem Ti za list.

Už sa blíži koniec školy, zostáva už len osemnásť dní.

V sobotu večer máme tanečný večierok. Budem niečo recitovať a niektorí chlapci aj spievať.

Pozdrav odo mňa srdečne otca a Avril. Je Togo v poriadku? Včera sme hrali proti Oxfordu a Cambridgeu. Cambridge vyhral v prvom a treťom a v druhom nehral. Som rád, že mi plukovník Hall dal nejaké známky. Hovoril to už minulý rok, ale asi na to zabudol. Dnes je hrozitánsky vlhko a prší a je chladno.

Veľmi ma mrzí, že sa zase objavili tie beštie smradľavé biele myši. Dúfam, že už tak nesmrdia. Keby nesmrdeli, tak by sa mi páčili.

Tvoj milovaný syn

E. A. Blair

Stevenovi Runcimanovi

(?) augusta 1920
Grove Terrace
Polperro RSO
Cornwall

Môj drahý Runciman,
mám trochu voľného času a cítim, že Ti *musím* porozprávať o svojom prvom dobrodružstve amatérskeho trampa. Ako väčšina trampov, aj ja som bol k tomu dohnaný. Keď som dorazil do zapadákov v Devonshire zvaného Seaton Junction, objavil sa v mojom vozni Mynors,* ktorý tam musel prestúpiť, a povedal, že sa na mňa pýta jeden otravný oppidián,** ktorý ma ustavične volal, aby som cestoval v tom istom kupé ako on. Keďže som cestoval medzi samými neznámymi ľuďmi, tak som vystúpil, aby som za ním išiel, načo sa vlak pohol. Na naskočenie do idúceho vlaku potrebuje človek dve ruky a ja som si držal tašku s výstrojom, opaskom atď., tak som mal voľnú iba jednu. Stručne povedané, nestihol som to. Poslal som telegram, že budem meškať (prišiel na druhý deň), a asi o dva a pol hodiny neskôr som chytil vlak: na stanici Plymouth North Road som zistil, že v tú noc už do Looe nič nejde. Bolo už neskoro telefonovať, pretože pošta bola zatvorená. Potom som zisťoval, ako som na tom finančne. Mal som dost na zvyšné cestovné a navyše aj sedem a pol pence. Mohol som teda buď prespať na mieste v YMCA za šesť pencí a hladovať, alebo mať čo jesť, ale nemať kde spať. Vybral som si to druhé, uložil som si tašku do skrinky na stanici a kúpil si za šesť pencí dvanásť buchiet. O pol desiatej som sa vkradol na pole nejakého farmára – bolo tam niekoľko polí vklinených medzi rady bedárskych chatrčí. V tomto svetle som samozrejme vyzeral ako vojak, ktorý sa motá okolo – cestou sa ma

---

Roger Mynors, Orwellov spolužiak z Etonu, neskôr profesor na Cambridgei a Oxforde, v roku 1963 povýšený do rytierskeho stavu.

Ako sa Eton rozrastal, navštevovali ho aj študenti, ktorí si platili vlastné poplatky a bývali v internátoch v meste mimo pôvodných budov kolégia. Títo študenti sa nazývali „oppidiáni“, z latinského slova oppidum (mesto), teda šlo o študentov bývajúcich v meste.

pýtali, či som už demobilizovaný, a nakoniec som zakotvil na poli pri nejakých pozemkoch. Potom mi cestou napadlo, že ľudia často dostávajú štrnásť dní za to, že prespávajú na cudzom pozemku a že „nemajú viditeľné prostriedky na živobytie“. Najmä preto, že na každom kroku po mne štekali všetky psy v okolí. Na rohu bol veľký strom ako prístrešok a kriky ako úkryt, ale bola tam neznesiteľná zima; nemal som žiadnu prikrývku, ako vankúš som mal pod hlavou čiapku, ležal som „zabalený do svojho vojenského plášťa“. Driemal som a triasol som sa asi do jednej ráno, keď som si upravil ovinovačky, a až potom sa mi podarilo zaspáť. A to tak, že som asi o hodinu zmeškal prvý vlak o 4.20 a musel som čakať na ďalší do 7.45. Keď som sa zobudil, stále som drkotal zubami. Kým som sa dostal do Looe, musel som šliapať štyri míle na horúcom slnku; na toto dobrodružstvo som veľmi hrdý, ale už by som ho nezopakoval.

S úctou

E. A. Blair

Dennisovi Collingsovi

16. augusta 1931

1B Oakwood Road

Golders Green NW

Drahý Dennis,

povedal som si, že Ti napíšem. Nemám nič zvlášť zaujímavé, čo by som Ti zatiaľ povedal o nižších triedach, ale musím Ti napísať o duchovi, ktorého som videl na cintoríne vo Walberswicku. Musím dať detaily na papier, aby som na to nezabudol.

Takže: pokiaľ si pamätám, nad ním je walberswický kostol. Asi o 5.20 po večer 27. júla 31 som sedel na jednom mieste a pozeral sa pred seba. Obzrel som sa náhodou cez plece a uvidel postavu, ktorá zmizla za múrom a potom sa objavila na kostolnom dvore. Nepozeral som sa priamo tým smerom, takže som si nevšimol viac, ako že to bola mužská postava, taká malá a územčistá, oblečená v niečom svetlohnedom; povedal by som,

že šlo o nejakého robotníka. Mal som pocit, že keď prechádzal, pozeral sa na mňa, ale ja som sa od strachu ani nepohol. Keď prechádzal okolo, tak mi nič neprišlo na um, až po pár sekundách mi došlo, že tá postava nerobila žiadny hluk. Šiel som za ňou na dvor, ale nikto tam nebol, ani nikto v blízkosti, koho by som videl na ceste – to bolo asi dvadsať sekúnd, ako som tú postavu zbadal. V každom prípade som na ceste videl iba dvoch ľudí, ale ani jeden z nich sa na tú postavu nepodobal. Pozrel som sa do kostola. Bol tam iba vikár v čiernom a robotník, ktorý, pokiaľ si pamätám, celý čas pílił. V každom prípade bol príliš vysoký v porovnaní s tou postavou. Postava prosto zmizla. Možno som mal halucinácie.

Som v meste od začiatku mesiaca. Vybavil som si chmeľovú brigádu, ale začína sa až začiatkom septembra. Medzitým mám všelijakú robotu. Nedávno som stretol redaktora nových novín, ktoré začínajú vychádzať v októbri, a tak dúfam, že mi dajú nejakú robotu – samozrejme, že na život to stačiť nebude, ale trochu to pomôže. Popýtal som sa na niektorých tulákov. Z troch priateľov, ktorých som poznal predtým, jedného vraj zrazilo auto a zomrel, druhý chľastal a zmizol, jeden sedí vo Wandsworth. Dnes som stretol chlapa, ktorý bol ešte pred šiestimi týždňami zlatníkom. Potom si poranil pravý ukazovák a musel si nechať odstrániť prvý článok. To znamená, že bude do konca života chodiť ako bezprizorný. Je hrozné, ako aj malá nehoda dokáže zničiť život človeka živiaceho sa rukami. Keď je reč o rukách, po zbere chmeľu si ich vraj človek necíti celé týždne – ale o tom ti napíšem, keď si to tam odrobím.

Pozrel si sa niekedy do výkladu niektorého z obchodov s náboženskou literatúrou? Ja dnes áno a videl som obrovské oznamy „najlacnejšia rímskokatolícka biblia za 5/6 pence; najlacnejšia protestantská biblia 1“, „Douayovu verziu nedržíme“ atď. Hovorím, nech sa dlho bijú, lebo pokiaľ je takýto duch nad krajinou, sme v bezpečí pred RKC – mimocho- dom, tento obchod je hneď vedľa Katedrály sv. Pavla. Ak by si bol niekedy v jej okolí a mal náladu pod psa, vojdí dnu a pozri si tam sošku prvého protestantského biskupa v Indii, to Ťa naozaj rozosmeje. Ak budeš mať niečo nové, tak mi zase napíš. Posielam Ti toto do Southwoldu.

Zdraví

Eric A. Blair

Leonardovi Mooreovi

26. apríla 1932
The Hawthorns [School]
Station Rd.
Hayes, Middlesex

Drahý pán Moore,
srdečná vďaka za Váš list. História rukopisu *Na dne v Londýne a Paríži* je takáto. Asi pred pol druhu rokom som dokončil knihu na túto tému, ale kratšiu (asi 35 000 slov). Nechal som si poradiť a poslal ju vydavateľovi Jonathanovi Capeovi. Cape mi povedal, že by to radi vydali, ale že je to príliš krátke a útržkovité (písal som to v denníkovej forme), ale že ak by som to predĺžil, tak by to zobrali. Tak som niečo doložil, čo som predtým vynechal, a vznikol z toho rukopis, ktorý máte. Poslal som ho znovu Capeovcom, ale tí to znovu odmietli. To bolo vlani v septembri. Medzitým sa k prvému rukopisu dostal môj priateľ, šéfredaktor časopisu, a ten mi povedal, že by to stálo za vydanie a porozprával sa o tom s T. S. Eliotom, ktorý číta rukopisy pre vydavateľstvo Faber and Faber. Eliot povedal to isté, čo Capeovci – t. j., že kniha je zaujímavá, ale príliš krátka. Tak som nechal rukopis, ktorý máte, u pani Sinclairovej Fierzovej a požiadal ju, aby ho vyhodila, lebo som zrejme nenapísal dobrú knihu. Ale ako sa zdá, ona to miesto toho poslala Vám. Bol by som Vám samozrejme veľmi vďačný, keby ste ho predali a je od Vás veľmi milé, že si s tým robíte starosti. Doposiaľ ho okrem Faberovcov a Capeovcov nevidel žiadny vydavateľ. Ak by sa Vám podarilo ho niekomu predať, prosím dohliadnite na to, aby kniha vyšla pod pseudonymom, lebo nie som na ňu veľmi pyšný. Vyplnil som formulár, ktorý ste mi poslali, ale doplnil som klauzulu, že chcem len agenta na rokovania s vydavateľmi. Dôvod je tento. Som teraz ako učiteľ veľmi zaneprázdnený a obávam sa, že niekoľko mesiacov sa nebudem môcť venovať žiadnej inej práci s výnimkou občasných recenzií alebo článkov a brať za to honoráre. Mám však román, ktorý som začal písať pred niekoľkými mesiacmi, a budem v ňom pokračovať cez nadchádzajúce prázdniny a odhadujem, že ho

do roka dokončím: potom Vám ho pošlem. Ak mi zoženiete na preklad nejakej knihy z francúzštiny alebo španielčiny do angličtiny, ochotne Vám zaplatím takú províziu, akú budete za tento typ práce považovať za primeranú. Okrem toho píšem aj jednu dlhú báseň opisujúcu jeden deň v Londýne a *možno* ju dokončím ešte pred týmto termínom. Ak budete chcieť, pošlem Vám aj tú, ale myslím, že z tohto typu práce nebude mať peniaze ani jeden z nás. Čo sa týka poviedok, ktoré už máte, neváhal by som ich vyhodiť, lebo nestoja za reč.

S úctou

Eric A. Blair

P. S. Snažil som sa od vydavateľstva Chatto & Windus dostať na preklad nejaký Zolov román, ale bez úspechu. Možno by mohol niekto prejavíť ochotu Zolu preložiť – už sa síce tak stalo, ale výsledok je katastrofálny. Alebo čo taký Huysmans? Neverím, že *Sainte Lydwine de Schiedam* niekto preložil do angličtiny. Snažil som sa, aby Faber vydal v preklade aj román *A la Belle de Nuit* od Jacqua Robertiho. Je veľmi dobrý, ale hrozne neslušný, a to bol dôvod, prečo ho odmietli. Myslel som si, že by niekoho mohol zaujať – nepoznáte niekoho, kto by sa takejto veci nebál? (Nie je to pornografická kniha, len trochu nechutná.) Mohol by som poslať jej výtlačok, ktorý mám, ak by to bolo potrebné. A mohol by som prekladať aj zo starej francúzštiny, prinajmenšom čokoľvek od roku 1400.

Leonardovi Mooreovi

Sob., 19. novembra 1932
The Hawthorns

Drahý pán Moore,
srdečná vďaka za Váš list. Korektúry som poslal včera. Urobil som niekoľko zmien a pridal som jednu či dve poznámky pod čiarou, ale inak si myslím, že som to upravil tak, že to už nebude potrebné „prehadzovať“. Ďalšie korektúry Vám pošlem čo najskôr.

Pokiaľ ide o pseudonym, ten, ktorý vždy používam pri svojich potulkách, je P. S. Burton, ale ak si myslíte, že to neznie ako dostatočne hodnoverné meno, čo takto Kenneth Miles, George Orwell, H. Lewis Allways?

Ja by som dal prednosť menu George Orwell.

Radšej by som Vám nesľuboval, že do leta dopíšem ďalšiu knihu. Keby som neučil, tak by som ju určite dovtedy dokončil. Ale pri tomto živote nie som schopný si sadnúť a písať, hlavne v týchto dňoch, lebo neviem, kde mi hlava stojí. Mám pripraviť školskú hru, pričom ju mám nielen napísať, ale aj naskúšať a čo je najhoršie zo všetkého, mám na starosti aj kostýmy. Výsledkom je, že nemám prakticky voľnú chvíľu.

Rád by som Vás a pani Mooreovú niekedy navštívil. Dostať sa odtiaľto do Gerrards Cross je pomerne ľahké, no bohužiaľ som zabudol Vašu adresu. Mohli by ste mi ju prosím poslať? Prišiel by som niekedy v nedeľu popoludní – povedzme 4. decembra. Budete vtedy doma?

S úctou

Eric A. Blair

P.S. Pokiaľ ide o názov knihy, mohol by byť *Spoved' umývača riadu*? Ja by som dal tomu prednosť pred spojením „na dne“. Ale ak si Vy a pán Gollancz myslíte, že aktuálny titul viac pomôže predaju, tak to potom nechajme tak.

Brende Salkeldovej

Sobota [? júna 1933]

The Hawthorns

Najdrahšia Brenda,
včera som Ti poslal asi dve tretiny hrubého konceptu svojho nového románu. Poslal by som Ti to už aj skôr, ale celý ten čas ho mal u seba môj agent. Je ním dosť nadšený, vlastne viac ako ja; ale nemysli si, že to bude po dokončení také rozbité, ako je teraz, lebo ja takmer každý

kúsok toho, čo napíšem, znovu a znovu opravujem. Prial by som si byť takým autorom, ktorý si jednoducho sadne a z prvej vody napíše román za štyri dni. Nemám žiadne novinky. Som strašidelne zaneprázdnený, trápi ma horúčava a zmáha námaha v záhrade, ktorá mi vyschne, pokiaľ sa toto prekliate počasie nezmení. Okrem iného pestujem tekvicu, ktorá si, samozrejme, vyžaduje oveľa viac starostlivosti ako dyňa. Nič som nečítal s výnimkou nejakých periodík, z ktorých ma chytá taká depresia, akú si ani nevieš predstaviť. Videla si niekedy *New English Weekly*? Sú to hlavné noviny hnutia Sociálneho úverového systému. Sociálny úverový systém ako peňažný systém je možno v poriadku, ale jeho prívrženci si myslia, že hlavnú zbraň vytrhnú vládnucim triedam bez boja, čo je ilúzia. Pred niekoľkými rokmi som si myslel, že je celkom zábavné uvažovať o tom, že naša civilizácia je odsúdená na zánik, ale teraz sa už nudím pri pomyslení na hrôzy, ktoré sa stanú tak do desiatich rokov – buď dôjde k nejakej hrôzostrašnej katastrofe, revolúcii a hladomoru, alebo sa niečo stane okolo trustifikácie či fordizácie, kde sa celé ľudstvo zredukuje na povolných nádenníkov a naše životy sa celé ocitnú v rukách bankárov a hrôzostrašný kmeň lady Astorovej a lady Rhonddasovej *et hoc genus* na nás bude jazdiť ako sukuby v mene pokroku. Už si čítala *Odyssea*? Zhŕňa lepšie ako akákoľvek kniha, ktorú poznám, desivé zúfalstvo, ktoré je v modernej dobe takmer normálne. To isté nájdeš hoci len letmo v Eliotových básňach. Ale u E. je tiež trochu nadutosti v zmysle ‚Veď som ti to horovil‘, pretože ako rozmazaný miláčik *Church Times* naznačuje, že to všetko by sa nikdy nestalo, keby sme nezatvárali oči pred Svetlom. Tieto noviny ma čoraz väčšmi rozčuľujú. Je slabým zadostučinením aj to, keď vidíme, ako mlátia Rimanov, pretože to robia najmä tým, že klesajú na ich úroveň. Neviem, či je to pravda, ale dozvedel som sa, že inzertné stĺpčky v *CT* sú plné zastieraných ponúk na potraty. Ak je to tak, tak je to pekne nechutné, lebo ide o noviny, ktoré bez od-dychu prenasledujú Bertranda Russella, Barneyho Odpadlíka* a pod. za ich propagáciu antikoncepcie. Mimochodom, zachytila si nedávne Barneyho vyhlásenia na nejakej konferencii o niečom, o čom som už zabudol, o nežiaducom množení sa nižších tried? Jeho najnovší

---

* Ernest William Barnes (1874 – 1953), britský matematik, liberálny teológ a neskôr biskup.